

ภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา : หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง The Wisdom of King's Philosophy: Philosophy of Sufficiency Economy

หทัยรัตน์ ทับพร*

*คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*Corresponding author. Email : thataira@hotmail.co.th

Received: February 14, 2020 Revised: May 1, 2020 Accepted: May 28, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) เพื่อวิเคราะห์การถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาครู 3) เพื่อนำเสนอแนวทางในการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาครู วิธีการดำเนินการวิจัย ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณค่าของภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย การพึ่งพาตนเอง, เป็นทางสายกลาง, ใช้ในการแก้ปัญหา, ใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต คือ ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี 2) การถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาครู ได้แก่ การมีส่วนร่วมของนิสิตในการเรียนรู้, การมีส่วนร่วมของนิสิตในการถ่ายทอด, การมีส่วนร่วมของนิสิตในการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้, การบูรณาการในการสอน, การเป็นต้นแบบในการปฏิบัติตนแก่ผู้เรียน, การถ่ายทอดผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน 3) แนวทางในการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาครู ได้แก่ เสริมสร้างทัศนคติและการตระหนักถึงคุณค่า, พัฒนาความรู้ ทักษะและการปฏิบัติ, ประสานความร่วมมือทุกภาคส่วน

คำสำคัญ: การถ่ายทอดภูมิปัญญา ศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
นิสิตนักศึกษาครู

Abstract

This research comprises of the following objectives: 1) To evaluate the value of The Wisdom of King's Philosophy: Philosophy of Sufficiency Economy, 2) To analyse the transferring of The Wisdom of King's Philosophy: Philosophy of Sufficiency Economy for educational students, and 3) To propose the guidelines to transfer The Wisdom of King's Philosophy: Philosophy of Sufficiency Economy for educational students. The research study was conducted with the use of Mixed Methods, Quantitative Research and Qualitative Research. Research Outcome 1) The value of The Wisdom of King's Philosophy: Philosophy of Sufficiency Economy include: Self-reliability, Moderation, Problem solving, Application of 'moderation', 'reasonableness' and 'self immunity' principles in life. 2) Transferring of The Wisdom of King's Philosophy: Philosophy of Sufficiency Economy include: Participation of educational students during the course of learning, Participation of educational students during the course of teaching, Participation of educational students in knowledge development and enhancement, Integration in teaching, Teaching by role modeling, and Teaching through educational activities. 3) Propose the guidelines to transfer The Wisdom of King's Philosophy: Philosophy of Sufficiency Economy for educational students include: Enriching of mindset and realization of value, Enhancement of knowledge, ability and practicality, Involvements of all stakeholders.

Keywords: Transferring, Concepts of Thai Wisdom, Concepts of Philosophy of Sufficiency Economy, Educational Students

บทนำ

วิกฤตการณ์ของโลกที่ผ่านมาทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญวิกฤตการณ์มานับครั้งไม่ถ้วน แต่ก็สามารถปรับตัวรักษาเอกลักษณ์และเอกราชของชาติมาอย่างรอดปลอดภัย แม้ว่าประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบจะล่มสลายไปกับการล่าอาณานิคม วิกฤตการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยระบบเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย กระแสวัฒนธรรมตะวันตก วัฒนธรรมตะวันออก เจ็บอบ เค็บบอบ ความเจริญที่ทันสมัยแต่ไม่พัฒนา ได้แก่ การรับวัฒนธรรมบางอย่างมาโดยขาดการศึกษาเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองอย่างเหมาะสม เกิดการสูญเสียความเข้าใจและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมท้องถิ่นของคนในชนบทถูกดูถูกดูแคลน เพราะการรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามา โดยขาดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง วัฒนธรรมไทย ชนบทธรรมเนียมประเพณีที่งดงามควรรักษาไว้ถูกเมินเฉย ถ้าไม่หันมาให้ความสำคัญในที่สุดวัฒนธรรมไทยที่งดงามของเราจะเสื่อมสลายไปอย่างน่าเสียดาย

ภูมิปัญญาไทยสะท้อนรากเหง้าความเป็นชาติ ของวัฒนธรรมความเป็นไทย ที่เป็นที่น่าภาคภูมิใจ และต้องได้รับการสืบทอด แต่คนยุคใหม่ที่อยู่ในยุคที่มีเทคโนโลยีข่าวสารมากมาย ทำให้การเห็นคุณค่า

ของภูมิปัญญาไทยเป็นกัลลน้อยลงและการที่จะมีการสืบทอดภูมิปัญญาไทยไปสู่ชนรุ่นหลังก็น่าจะน้อยลง ภูมิปัญญาถือเป็นรากเหง้าความเป็นไทยที่โดดเด่นไม่เพียงแสดงถึงความเป็นชาติหากแต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2554)

งานวิจัยนี้จึงให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านนิสิตนักศึกษาครู ซึ่งเป็นบุคคลที่จะต้องทำหน้าที่ในการพัฒนาเยาวชนรุ่นหลัง เพราะฉะนั้นถือว่าเป็นกลุ่มที่มีพลังในการขับเคลื่อนการสืบทอดภูมิปัญญาไทยที่สำคัญ งานวิจัยที่ผ่านมา ก็มักจะให้ความสำคัญกับการวิจัยที่เน้นการเสาะหาภูมิปัญญาไทย และก็นำเสนอให้ชนรุ่นหลัง แต่ว่าสิ่งที่ยังไม่ค่อยพบในการวิจัยก็คือการส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบ

ในมิติแห่งการพัฒนา ความรู้ใหม่ที่รับเข้ามาอาจแทนที่ภูมิปัญญาสั่งสมหรือภูมิปัญญาเดิมได้ทั้งหมด ภูมิปัญญาใหม่ย่อมได้รับการปรับเปลี่ยน ดัดแปลงให้สอดคล้องกับบริบทสังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีภูมิปัญญาเดิมเป็นรากฐานที่จะช่วยยึดโยงให้ยั่งยืน และเราชาวไทยทุกคนควรตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาไทยที่สมควรยกย่องให้เป็น “ภูมิปัญญาแห่งแผ่นดิน”

นอกจากนี้ภูมิปัญญาไทยที่นับเป็นภูมิปัญญาแห่งแผ่นดิน ที่นับว่าล้ำค่ายิ่งก็คือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่คนไทยทุกคนโดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาครูจำเป็นต้องเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้และส่งต่อองค์ความรู้นี้ไปยังคนรุ่นต่อไป

“...การรู้จักประมาณตน ได้แก่ การรู้จักและยอมรับว่าตนเองมีภูมิปัญญาและความสามารถด้านไหน เพียงใดและควรจะทำงานด้านไหน อย่างไร การรู้จักประมาณตนนี้ จะทำให้คนเรารู้จักใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ ได้ถูกต้องเหมาะสมกับงาน และได้ประโยชน์สูงสุดเต็มตามประสิทธิภาพ ทั้งยังทำให้รู้จักขวนขวายศึกษาหาความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์อยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงส่งเสริมศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองให้ยิ่งสูงขึ้น...”

พระบรมราชาโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย 18 กรกฎาคม 2541 (กรมศิลปากร: 2541)

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นับเป็นภูมิปัญญาแห่งแผ่นดินที่ล้ำค่ายิ่ง คนไทยทุกคนจำเป็นต้องเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้และส่งต่อองค์ความรู้นี้ไปยังคนรุ่นต่อไป ในมิติแห่งการพัฒนา ความรู้ใหม่ที่รับเข้ามาอาจแทนที่ภูมิปัญญาสั่งสมหรือภูมิปัญญาเดิมได้ทั้งหมด ภูมิปัญญาใหม่ย่อมได้รับการปรับเปลี่ยน ดัดแปลงให้สอดคล้องกับบริบทสังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีภูมิปัญญาเดิมเป็นรากฐานที่จะช่วยยึดโยงให้ยั่งยืน และเราชาวไทยทุกคนควรตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรม

นาถปิติร ทรงใช้พระวิริยะอุตสาหะในการสั่งสอนประชาชนไทยให้ใช้แนวพระราชดำรินี้ไปแก้ปัญหาเศรษฐกิจความยากจนของคนไทย หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นภูมิปัญญาไทยที่สมควรยกย่องให้เป็น “ภูมิปัญญาแห่งแผ่นดิน”

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาไทย และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางในการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา:หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาครู” เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อวิเคราะห์การถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาครู และเพื่อนำเสนอแนวทางในการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาครู

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อวิเคราะห์การถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาครู
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาครู

ขอบเขตของการวิจัย

เลือกศึกษานิสิตนักศึกษาครูที่ศึกษาในคณะครุศาสตร์ สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยการใช้แบบสอบถามจำนวนแห่งละ 100 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 200 คน การจัดสนทนากลุ่มจำนวนแห่งละ 10 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การถ่ายทอด หมายถึง การส่งต่อองค์ความรู้ แนวคิด จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง แนวคิด หลักคิด องค์ความรู้ของคนไทยที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ ผ่านการเรียนรู้ เลือกรสร ปรับปรุง พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา

ศาสตร์พระราชา หมายถึงองค์ความรู้ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรพระราชทานแก่ประชาชน

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย ยึดหลัก พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม

นิสิตนักศึกษาครู หมายถึงนิสิตนักศึกษาที่ศึกษาในคณะครุศาสตร์ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ในการวิจัยมีขั้นตอนและรายละเอียดที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ คุณค่าของ ภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิธีถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางในการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญา และของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาครู

เลือกศึกษาโดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างประชากรแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้แก่ นิสิต นักศึกษาครูที่ศึกษาในคณะครุศาสตร์ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวนแต่ละ 100 คน รวมประชากรที่ใช้เก็บข้อมูลในการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 200 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถามสำหรับนิสิตนักศึกษาครูที่ศึกษาในคณะครุศาสตร์

วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยร่างแบบสอบถามตามประเด็นการศึกษาและเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.สุจิตต์ เพียรชอบ รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครวิทย์ เรืองรอง

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการจัดสนทนากลุ่มนิสิตครู ดังนี้

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาความคิดเห็น ประสบการณ์ และ ความรู้สึกของผู้ร่วมสนทนาในประเด็นต่างๆที่กำหนดไว้ เกี่ยวกับคุณค่าของภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาครู

ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ได้แก่

นิสิตนักศึกษาครูที่ศึกษาในคณะครุศาสตร์ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวนแต่ละ 10 คน โดยเลือกสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Specific Sampling) เลือกนิสิต นักศึกษาครูที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 3 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางประกอบการนำเสนอ แนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาครู

สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1. เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญและมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาครู
2. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาครู
3. เป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาครู

ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่

- 1) รองศาสตราจารย์ ดร. สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา
(ผู้ทรงคุณวุฒิจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
- 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภานุพงศ์ อุดมศิลป์
(ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร)
- 3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาระ มีผลกิจ
(ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยสวนดุสิต)
- 4) อาจารย์ ดร.อัจฉรา ไชยูปถัมภ์
(ผู้ทรงคุณวุฒิจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
- 5) ดร.อรสุดา เจริญรัตน์
(ผู้ทรงคุณวุฒิจากมูลนิธิพระดาบส)
- 6) พลโทหญิง จุฑานารถ ภูเจริญ
(ผู้ทรงคุณวุฒิจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าฯ)

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นมาวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard division)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์ภาพรวมในลักษณะการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะนำมาทำเป็นข้อสรุป

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิมาใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำข้อมูลสรุปที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสรุปเป็นแนวทางประกอบการนำเสนอแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาครู

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปและประมวลผล โดยการนำเสนอผลการวิจัยและนำเสนอแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาครู

ผลการวิจัย

1.คุณค่าของภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณค่าของภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

- 1)การพึ่งพาตนเอง
- 2)เป็นทางสายกลาง
- 3)ใช้ในการแก้ปัญหา
- 4)ใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต คือ ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามนิสิตนักศึกษาครูจาก คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา: หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการตระหนักถึงคุณค่าของหลักการภูมิปัญญาไทย สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การถ่ายทอดหลักการภูมิปัญญาไทยสำหรับนิสิตนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ด้านการตระหนักถึงคุณค่าของหลักการภูมิปัญญาไทย

คำถาม	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์	
	Mean	S.D.	Mean	S.D.
การตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาไทย				
1.นิสิตนักศึกษาครูตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาไทย	3.93	0.77	4.68	0.53
2. นิสิตนักศึกษาครูภูมิใจในภูมิปัญญาไทย	4.24	0.75	4.74	0.65
3. นิสิตนักศึกษาครูเห็นความสำคัญและประโยชน์ของภูมิปัญญาไทย	4.06	0.81	4.74	0.51
4. นิสิตนักศึกษาครูต้องการให้ภูมิปัญญาไทยคงอยู่ต่อไป	4.46	0.66	4.76	0.61
5. นิสิตนักศึกษาครูสนับสนุนให้บุคคลอื่นเห็นคุณค่าและปฏิบัติตามภูมิปัญญาไทย	4.05	0.86	4.65	0.63
รวม	4.14	0.62	4.71	0.49

สภาพปัจจุบัน

นิสิตนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในด้านการตระหนักถึงคุณค่าของหลักการภูมิปัญญาไทย สภาพปัจจุบันพบว่า อันดับ 1 ได้แก่ นิสิตนักศึกษาครูต้องการให้ภูมิปัญญาไทยคงอยู่ต่อไป อันดับ 2 ได้แก่ นิสิตนักศึกษาครูภูมิใจในภูมิปัญญาไทย อันดับ 3 ได้แก่ นิสิตนักศึกษาครูเห็นความสำคัญและประโยชน์ของภูมิปัญญาไทย

สภาพที่พึงประสงค์

นิสิตนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในด้านการตระหนักถึงคุณค่าของหลักการภูมิปัญญาไทย สภาพที่พึงประสงค์พบว่า อันดับ 1 ได้แก่ นิสิตนักศึกษาครูต้องการให้ภูมิปัญญาไทยคงอยู่ต่อไป อันดับ 2 ได้แก่ นิสิตนักศึกษาครูภูมิใจในภูมิปัญญาไทย และนิสิตนักศึกษาครูเห็นความสำคัญและประโยชน์ของภูมิปัญญาไทย

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถ่ายทอดหลักการภูมิปัญญาไทยสำหรับนิสิตนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ด้านการตระหนักถึงคุณค่าของหลักการภูมิปัญญาไทย

คำถาม	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์	
	Mean	S.D.	Mean	S.D.
การตระหนักถึงคุณค่าของหลักการภูมิปัญญาไทย				
1. นิสิตนักศึกษาครูตระหนักถึงคุณค่าของหลักการภูมิปัญญาไทย	3.84	0.78	4.49	0.65
2. นิสิตนักศึกษาครูภูมิใจในหลักการภูมิปัญญาไทย	4.11	0.87	4.58	0.68
3. นิสิตนักศึกษาครูเห็นความสำคัญและประโยชน์ของหลักการภูมิปัญญาไทย	3.95	0.87	4.46	0.73
4. นิสิตนักศึกษาครูต้องการให้หลักการภูมิปัญญาไทยคงอยู่ต่อไป	4.37	0.84	4.62	0.70
5. นิสิตนักศึกษาครูสนับสนุนให้บุคคลอื่นเห็นคุณค่าและปฏิบัติตามหลักการภูมิปัญญาไทย	3.89	1.00	4.48	0.81
รวม	4.03	0.72	4.52	0.61

สภาพปัจจุบัน

นิสิตนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในด้านการตระหนักถึงคุณค่าของหลักการภูมิปัญญาไทย สภาพปัจจุบันพบว่า อันดับ 1 ได้แก่ นิสิตนักศึกษาครูต้องการให้หลักการภูมิปัญญาไทยคงอยู่ต่อไป อันดับ 2 ได้แก่ นิสิตนักศึกษาครูภูมิใจในหลักการภูมิปัญญาไทย อันดับ 3 ได้แก่ นิสิตนักศึกษาครูเห็นความสำคัญและประโยชน์ของหลักการภูมิปัญญาไทย

สภาพที่พึงประสงค์

นิสิตนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในด้านการตระหนักถึงคุณค่าของหลักการ ภูมิปัญญาไทย สภาพที่พึงประสงค์พบว่า อันดับ 1 ได้แก่ นิสิตนักศึกษาครูต้องการให้หลักการภูมิปัญญาไทยคงอยู่ต่อไป อันดับ 2 ได้แก่ นิสิตนักศึกษาครูภูมิใจในหลักการภูมิปัญญาไทย อันดับ 3 นิสิตนักศึกษาครูตระหนักถึงคุณค่าของหลักการภูมิปัญญาไทย

2.วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามนิสิตนักศึกษาครูจาก คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา:หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านแนวทางการพัฒนาการถ่ายทอดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถ่ายทอดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับ นิสิต นักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ด้านวิธีการพัฒนาการถ่ายทอดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คำถาม	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์	
	Mean	S.D.	Mean	S.D.
แนวทางการพัฒนาการถ่ายทอดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				
1.การอบรมความรู้	3.64	0.89	4.68	0.57
2.การฝึกปฏิบัติ	3.58	0.89	4.69	0.62
3.การปฏิบัติจริง	3.60	0.81	4.72	0.59
รวม	3.60	0.79	4.69	0.55

สภาพปัจจุบัน

นิสิตนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในด้านวิธีการพัฒนาการถ่ายทอดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สภาพปัจจุบันพบว่า อันดับ 1 ได้แก่ การอบรมความรู้ อันดับ 2 ได้แก่ การปฏิบัติจริง อันดับ 3 ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ

สภาพที่พึงประสงค์

นิสิตนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในด้านวิธีการพัฒนาการถ่ายทอดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สภาพที่พึงประสงค์พบว่า อันดับ 1 ได้แก่ การปฏิบัติจริง อันดับ 2 ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ อันดับ 3 ได้แก่ การอบรมความรู้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถ่ายทอดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิต นักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ด้านวิธีการพัฒนาการถ่ายทอดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คำถาม	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์	
	Mean	S.D.	Mean	S.D.
แนวทางการพัฒนาการถ่ายทอดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				
1. การอบรมความรู้	3.60	0.80	4.48	0.70
2. การฝึกปฏิบัติ	3.48	0.82	4.53	0.66
3. การปฏิบัติจริง	3.46	0.90	4.58	0.57
รวม	3.51	0.76	4.53	0.58

สภาพปัจจุบัน

นิสิตนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในด้านวิธีการพัฒนาการถ่ายทอดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านรูปแบบการพัฒนาการถ่ายทอดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สภาพปัจจุบันพบว่า อันดับ 1 ได้แก่ การอบรมความรู้ อันดับ 2 ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ อันดับ 3 ได้แก่ การปฏิบัติจริง

สภาพที่พึงประสงค์

นิสิตนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในด้านวิธีการพัฒนาการถ่ายทอดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สภาพที่พึงประสงค์พบว่า อันดับ 1 ได้แก่ การปฏิบัติจริง อันดับ 2 ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ อันดับ 3 ได้แก่ การอบรมความรู้

3.แนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาครู ในด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม นิสิตนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และนิสิตนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาครู ในด้านการถ่ายทอดศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ดังนี้

1.การพัฒนาตนเองโดยการปลูกฝังและพัฒนาองค์ความรู้หลักการภูมิปัญญาไทยและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

1) สร้างความตระหนักรู้ด้วยตนเอง

2) ปลูกฝังความรู้

3) การทดลองปฏิบัติ

4) การจัดสภาพแวดล้อม บริบท เชื้อต่อความเข้าใจหลักการภูมิปัญญาไทยและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. การพัฒนาความร่วมมือของทุกภาคส่วน

จากการศึกษาวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาครู ในด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาครู ประกอบด้วย

1) การมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาครูในการเรียนรู้

2) การมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาครูในการถ่ายทอด

3) การมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาครูในการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้

2. การพัฒนาองค์ประกอบการพัฒนานิสิตนักศึกษาครู ในด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์

พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

1) ด้านทัศนคติ

2) ด้านการคิดวิเคราะห์

3) ด้านจริยธรรม

3. การพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและล้มเหลวในการพัฒนานิสิตนักศึกษาครู ในด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

1) การบูรณาการการเรียนรู้และการถ่ายทอด

2) ทัศนคติ

3) การผสมผสานระหว่างหลักวิชาการ หลักทฤษฎี และการปฏิบัติ

4) ครอบครัวยุทธศาสตร์ การศึกษา สังคมแวดล้อม สื่อ

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาครู ในด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

1) เสริมสร้างทัศนคติและการตระหนักในคุณค่า

2) พัฒนาทั้งความรู้ ทักษะและการปฏิบัติ

3) ประสานความร่วมมือทุกภาคส่วน

การอภิปรายผล

ภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา:หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นับเป็นภูมิปัญญาแห่งแผ่นดินที่ล้ำค่ายิ่ง คนไทยทุกคนจำเป็นจะต้องเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้และส่งต่อองค์ความรู้นี้ไปยังคนรุ่นต่อไป ในมิติแห่งการพัฒนา ความรู้ใหม่ที่รับเข้ามาอาจแทนที่ภูมิปัญญาดั้งเดิมหรือภูมิปัญญาเดิมได้ทั้งหมด ภูมิปัญญาใหม่ย่อมได้รับการปรับเปลี่ยน ดัดแปลงให้สอดคล้องกับบริบทสังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีภูมิปัญญาเดิมเป็นรากฐานที่จะช่วยยึดโยงให้ยั่งยืน และเราชาวไทยทุกคนควรตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงใช้พระวิริยะอุตสาหะในการสั่งสอนประชาชนไทยให้ใช้แนวพระราชดำรินี้ไปแก้ ปัญหาเศรษฐกิจความยากจนของคนไทย หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นภูมิปัญญาไทยที่สมควรยกย่องให้เป็น“ภูมิปัญญาแห่งแผ่นดิน”

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาครูในการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระมหากษัตริย์ผู้ทรงงานหนัก ด้วยพระอัจฉริยภาพที่ทรงสั่งสมจากการศึกษา เรียนรู้ ผสมผสานกับประสบการณ์ที่เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมประชาชนในทุกภูมิภาคจนมีคำกล่าวที่ว่า“ไม่มีที่ไหนในประเทศไทยที่พระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯไปไม่ถึง”โครงการตามพระราชดำริต่างๆ มีที่มาจากหลักวิธีทรงงานในพระองค์ 3 หลักใหญ่ คือ หลักคิด หลักวิชา และหลักปฏิบัติ การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของพระราชปณิธานที่ทรงมุ่งเพื่อประโยชน์แห่งมหาชนชาวสยาม ทรงเป็นแบบอย่างให้ชาวไทยทุกคนได้น้อมนำหลักการทรงงานในพระองค์ไปประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตของตนเอง

นอกจากนี้ ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาครูในการภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ 1)การได้อ่าน ศึกษาสาระสำคัญของทั้ง 2 เรื่องและหลักการ ทั้งที่เป็นหลักคิดและแนวปฏิบัติให้เกิดผลอันเป็นคุณค่าและประโยชน์เกื้อกูล 2)การได้ฝึกฝน ปฏิบัติ จนเกิดความรู้จริงรู้แจ้ง เห็นคุณค่าและประโยชน์ต่อส่วนรวมและตนเอง ปฏิบัติจนเข้าใจจริงแท้ในปริยัติและเกิดปฏิเวธในมโนจิต 3)การได้ร่วมแบ่งปันความจริง ความดี ความงาม ของทั้ง 2 หลักนี้และเห็นผล อันเป็นความคลายทุกข์เพิ่มสันติสุขอันสร้างสวรรค์ที่เกิดขึ้นและตามมา จนเห็นคุณค่าของตนเองและคุณค่าของการได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการสืบสาน ถ่ายทอดแบ่งปัน เกื้อกูลกัน ด้วยความจริง ความดี ความงาม ของ 2 หลักปฏิบัตินี้ (สัมภาษณ์,ศิริพันธ์ สุวรรณมรรคา,20 กรกฎาคม 2561)

แนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชาลักษณ์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนิสิตนักศึกษาครูผู้เด็กและเยาวชนของชาติ

แนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชาลักษณ์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนิสิตนักศึกษาครู จึงเป็นหลักสำคัญที่จะช่วยให้องค์ความรู้ ทักษะและการปฏิบัติที่ถูกต้องไปสู่เด็กและเยาวชนในรุ่นต่อไป การศึกษานั้นเริ่มได้จากครอบครัว สถาบันการศึกษา และจากประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเป็นการพัฒนาพฤติกรรม ความรู้ ความรู้สึกต่างๆ (ชนิตา รัชพลเมือง, 2557)

จากการศึกษาวิจัยพบว่า แนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชาลักษณ์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่นิสิตนักศึกษาครูจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยสวนดุสิต รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญมุ่งหวังให้มีการพัฒนาตามลำดับ คือ

1. การเสริมสร้างความตระหนักในคุณค่า และจิตสำนึกของนิสิตนักศึกษาครู

ภูมิปัญญาศาสตร์พระราชาลักษณ์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการที่นิสิตนักศึกษาครูจำเป็นต้องนำไปถ่ายทอดแก่เยาวชนในรุ่นต่อไป แต่ก่อนที่จะนำไปสอนหรือถ่ายทอดแก่บุคคลอื่น นิสิตนักศึกษาครูเองควรตระหนักในคุณค่าและจิตสำนึกในความเป็นครูที่มุ่งถ่ายทอดสิ่งที่ดีและมีคุณค่าแก่ศิษย์ โดยนิสิตนักศึกษาครูเองต้องตระหนักในเรื่องนี้อย่างจริงจัง สอดคล้องกับที่อมรวริช นาคทรพรพ (2545, น. 7) กล่าวไว้ว่า ครูเป็นวิชาชีพที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม ช่วยสร้างคน การถ่ายทอดค่านิยมและวัฒนธรรม การสร้างความสามัคคีทั้งทางกายและใจ การจัดระเบียบสังคม การแก้ปัญหาสังคมและกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงในสังคม ดังนั้นนิสิตครูซึ่งจะเป็นครูในอนาคตจึงจำเป็นต้องสร้างความตระหนักในเรื่องหลักการภูมิปัญญาไทยและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นองค์ความรู้สำคัญที่จะนำไปถ่ายทอดแก่ศิษย์เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการดำรงชีวิตและแก้ปัญหาให้สังคมไทยในอนาคตต่อไป การสืบทอดต้องครบเครื่อง คือมีสิ่งที่จะต้องสืบทอดทั้งส่วนความรู้ที่มองเห็นได้ชัดเจน เปรียบเหมือนระดับกิ่งก้านดอกใบที่จะแตกกิ่งก้านออกดอกต่อไปได้ ระดับที่สองคือลำดับ คือคุณค่าและหน้าที่ของวัฒนธรรมนั้น ระดับสามคือราก คือสิ่งที่อาจมองไม่เห็น ซ่อนอยู่ได้แก่ความเชื่อ ข้อห้าม ข้อปฏิบัติ ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งการสืบทอดต้องมีสิ่งที่สืบทอดทั้ง 3 ระดับที่กล่าวมา “...ผู้ส่งสารต้องมีความรู้ครบถ้วนในขณะที่ผู้รับสารต้องมีความรู้บ้างหรือมีความรู้ร่วมจึงจะสื่อกันเข้าใจและเห็นคุณค่าที่แท้จริง เกิดการสืบทอดและรักษาวัฒนธรรมต่อไปได้อีก ในการรักษาวัฒนธรรมเอาไว้วันนี้ ต้องมีทั้งการอนุรักษ์และปรับปรุงประยุกต์ที่ต้องรู้ว่าสิ่งใดคือแก่นที่ต้องอนุรักษ์ สิ่งใดเป็นกระพี้ที่ปรับได้บ้าง สิ่งใดเป็นเปลือกที่ปรับเปลี่ยนได้...” (กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, 2549, น. 40) สอดคล้องกับสิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา (สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2561) ที่ว่า นิสิตนักศึกษาครูควรยึดหลักการทรงงาน 23 ประการของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาเป็นหลักคิดสำคัญ นิสิตนักศึกษาครูในฐานะผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารคือนักเรียน จึงจำเป็นต้องสร้างความตระหนักในคุณค่าและนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาศาสตร์พระราชาลักษณ์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปถ่ายทอดด้วยจิตสำนึกของการเป็นครูที่ดี

2. การอบรมความรู้ การฝึกทักษะปฏิบัติ และการปฏิบัติจริงของนิสิตนักศึกษาครู

การพัฒนานิสิตนักศึกษาครูในการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากการศึกษาวิจัยพบว่า การอบรมความรู้ การฝึกทักษะปฏิบัติ และการปฏิบัติจริงของนิสิตนักศึกษาครู เป็นแนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก สอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี (2561) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างมีระบบระเบียบ มีแบบแผนตามหลักปรัชญาทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่างๆโดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆเข้ามาช่วยให้สภาพ การเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ ดังนั้นคุณลักษณะสำคัญของรูปแบบการสอนจึงต้องประกอบด้วย 1) มีปรัชญาหรือทฤษฎีหรือหลักการหรือแนวคิดหรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักการของรูปแบบการสอนนั้นๆ 2) มีการบรรยายหรืออธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอน 3) มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการพิสูจน์ ทดลองถึงประสิทธิภาพของระบบนั้น เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain) การพัฒนาด้านจิตพิสัย (affective domain) การพัฒนาด้านทักษะพิสัย (psychomotor domain) การพัฒนาด้านทักษะกระบวนการ (process skills) หรือการบูรณาการ (integration) ทั้งนี้รูปแบบดังกล่าวล้วนเป็นรูปแบบ การเรียนการสอนที่มีลักษณะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสุมน อมรวิวัฒน์และคณะ(2538, น. 57) ที่กล่าวว่า การถ่ายทอดความรู้ในแบบคนไทย หมายถึง การส่งต่อความรู้ โดยคนไทยใช้วิธีการสอนซึ่งการสอนของไทยแต่เดิมนั้นมิได้เป็นการสอนหนังสือเท่านั้น แต่เป็นการสอนคนไปพร้อมๆกันด้วย จึงเรียกว่าการสั่งสอนของคนไทย กระบวนการบ่มเพาะซึมซับลักษณะนิสัย การถ่ายทอดวัฒนธรรมและศิลปะด้านต่างๆ การให้วิชาความรู้ และฝึกปฏิบัติจนชำนาญ ซึ่งวิธีการดังกล่าวหากนำมาปรับใช้ในการพัฒนาของนิสิตนักศึกษาครูทั้งในด้านการอบรมความรู้ การฝึกทักษะปฏิบัติ จนมีความเชี่ยวชาญและสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ที่ได้กำหนดให้กระบวนการเรียนรู้ต้องส่งเสริม ศิลปะ วัฒนธรรม การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เน้นความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการในเรื่อง ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาทั้งยังกำหนดให้มีการนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความ ชำนาญ และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา ยกย่อง เชิดชู ผู้ที่ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาไว้ด้วย

3. ความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการสนับสนุนการพัฒนานิสิตนักศึกษาครู

ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาครูในการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากการศึกษาวิจัยพบว่า ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการสนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะของนิสิตครู ทั้งในส่วนของครอบครัว สถาบันการศึกษา ชุมชน สังคม หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน สอดคล้องกับ ประทีป วีระพัฒนนิรันดร์ (2542) ที่กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนให้มีคุณภาพเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างบูรณาการนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกส่วนของสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน อาทิ นักวิชาการ สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่จะต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนานิสิตนักศึกษาครูในการถ่ายทอดภูมิปัญญาศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่เด็กและเยาวชนไทยรุ่นต่อไป

น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : หลักการภูมิปัญญาแห่งแผ่นดินไทย

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานคำสอน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นับเป็นหลักการภูมิปัญญาแห่งแผ่นดินไทย มาตลอดพระชนม์ชีพ จวบจนถึงทุกวันนี้ แม้พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จะเสด็จสวรรคต แต่คำสอนที่พระราชทานแก่พสกนิกรไทยยังตราตรึงอยู่ในใจของพวกเราชาวไทยทุกคน ถึงเวลาแล้วที่พวกเราจะต้องน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและร่วมกันตอบแทนคุณพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ด้วยการประพฤติปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรวมทั้งสืบทอดแนวพระราชดำริหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภูมิปัญญาแห่งแผ่นดินอันทรงคุณค่านี้ไปยังลูกหลานไทยให้ได้เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และให้ตระหนักรู้และปฏิบัติตามสืบไป โดยกลุ่มบุคคลที่สามารถจะน้อมนำแนวพระราชดำรินี้ไปสานต่อ ถ่ายทอดให้เด็กและเยาวชนต่อไปได้ดีที่สุดก็นิสิตนักศึกษาครู ที่ต้องเตรียมตัวให้มีความรู้ความสามารถที่พร้อมเพื่อเป็นพลังสำคัญของชาติในการถ่ายทอด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการภูมิปัญญาแห่งแผ่นดินไทย” ให้คงอยู่สืบไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมเพื่อสืบทอดแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2549). *ปฐมบทแห่งองค์ความรู้เรื่องสี่พี่น้องบ้านสี่สารสุข*. นนทบุรี : โครงการสี่อพี่น้องบ้านสี่สารสุข(สพส.)
- ชนิตา รักษ์พลเมือง. (2557). *กระบวนการทัศน์พัฒนศึกษา*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

- ทิตินา แชมมณี. (2561). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2554). *ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ประทีป วีระพัฒนนิรันดร์. (2542). *ศูนย์การเรียนรู้ธุรกิจชุมชน: จุดเชื่อมภูมิปัญญาท้องถิ่นกับความรู้สากล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์.
- ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. (2541). *ประมวลพระราชดำรัส*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับเป็นกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2538). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรวิชัย นาครทรรพ. (2545). *หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับบริบททางการศึกษา. ใน ประมวลสาระชุดวิชา บริบททางการศึกษา*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สัมภาษณ์

สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา (สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2561)